

របាយ

បទ

ការការពារសិទ្ធិការបោះឆ្នោតរបស់ប្រជាជន
ក្នុងការបោះឆ្នោតសម្រាប់សមាជិកសភាជាតិ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
សម្រាប់ឆ្នាំ ២០០៣
សភាជាតិ

ស្នាក់ការកណ្តាល ៣
ស្នាក់ការសមាជិកសភាជាតិ

ด่วนที่สุด
ที่ ๐๐๖๙/๒๕๕๑

(ถ้าเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑

เรื่อง ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างข้อบังคับดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๖ คน เพื่อพิจารณากร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... ให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน และคณะกรรมการวิสามัญกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... ได้ขอขยายเวลาพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๖๐ วัน ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช	๒. ร้อยโท กุเทพ ไสกกระจ่าง
๓. นายจักรรัตน์ พัวช่วย	๔. นายเฉลิมพล รัตนวงศ์
๕. นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์	๖. นายเชน เทือกสุบรรณ
๗. นายเชวงศักดิ์ เร่งไพบูลย์วงษ์	๘. นายทวีวัฒน์ ฤทธิธำชัย
๙. นายทองดี มนิสสาร	๑๐. นางทัศนียา รัตนเศรษฐ
๑๑. นายธนาธร โล่ห์สุนทร	๑๒. นายธีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์
๑๓. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ	๑๔. นายนิยม ช่างพินิจ
๑๕. นางบุญรัตน์ ศรีเรศ	๑๖. พลตำรวจตรี ประจวบ เปาอินทร์
๑๗. นายประชุม ทองมี	๑๘. นายประพนธ์ นิลวัชรมณี
๑๙. นายประสงค์ บุรณ์พงศ์	๒๐. นายประเสริฐ ชัยกิจเด่นนภลัย
๒๑. นางสุสดี ตามไท	๒๒. นายมานพ ปิตนวงศ์
๒๓. นายศรีเมือง เจริญศิริ	๒๔. นายสุภชัย ศรีหาล้า
๒๕. นายสมนึก เฮงวานิชย์	๒๖. นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์
๒๗. นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล	๒๘. นายโสภณ เพชรสว่าง

๒๕. นายโสภณ ชาร์มย์

๓๑. นายอนันต์ ผลอำนวย

๓๓. นายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์

๓๕. นายอัศวิน วิภูศิริ

๓๐. นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์

๓๒. นายอภิชาติ การิกาญจน์

๓๔. นายอสิ มะหะมัดยงกี

๓๖. นายอิสสระ สมชัย

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้ยกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... เสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) ประสงค์ บุรณพงศ์

(นายประสงค์ บุรณพงศ์)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

สำนักกรรมการ ๓

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๖๘, ๒๒๔๔ ๒๕๗๐ - ๑

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๗๑

สำเนาถูกต้อง

(นางพรณิภา เสริมศรี)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

จิตภา / พิมพ์

ภิรมย์ / ทาน ๑

กรรณิการ์ / ทาน ๒

พรณิภา / ทาน ๓

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๑ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๖ คน เพื่อพิจารณาร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... โดยกำหนดการพิจารณาร่างให้เสร็จภายใน ๖๐ วัน และคณะกรรมการวิสามัญ ยกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... ได้ขอขยายเวลาพิจารณาศึกษาออกไปอีก ๖๐ วัน ซึ่งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๓ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๕ (สมัยสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ได้มีมติให้ขยายเวลา ออกไปอีก ๖๐ วัน นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) นายประสงค์ นุรณพงษ์	เป็นประธานคณะกรรมการ
(๒) คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) ร้อยโท กุเทพ ไสกระจำง	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายอัศวิน วิภูศิริ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นางบุญรื่น ศรีธเรศ	เป็นรองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายประเสริฐ ชัยกิจเด่นนภาลัย	เป็นเลขานุการคณะกรรมการ
(๗) นายธีระชาติ ปางวิรุฬห์รักษ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๘) นายเชวงศักดิ์ เร่งไพบุลย์วงษ์	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ คนที่สอง
(๙) นายสาธิต เทพวงศ์ศิริรัตน์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ
(๑๐) นายชาญชัย อิศระเสนารักษ์	เป็นโฆษกคณะกรรมการ

๒. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติตั้ง นางภิรมย์ เจริญรุ่ง นิตินกร ๗ ๖ สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ในคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๒๒

๓. ผู้ซึ่งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

(๑) นายอิสระพัฒน์ นบศิริชื่นสงวน เจ้าหน้าที่สอบสวน ผู้เชี่ยวชาญ

(๒) นายกมลธรรม วาสนุญมา ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม

สถาบันพระปกเกล้า

รองศาสตราจารย์ไชยวัฒน์ คำชู ผู้อำนวยการวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

นางปานจิต จินดากุล

ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารการเปลี่ยนแปลง ๒

สำนักบริหารการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นางรัชนิศ เกียรติภิญโญ

เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริต ๘

สำนักจริยธรรมและคุณธรรม

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์นิยม รัฐอมฤต

ที่ปรึกษาอธิการบดี

สำนักงานอธิการบดี

๔. ผลการพิจารณา

คณะกรรมการวิชาการวิสามัญได้กำหนดแนวทางในการพิจารณากร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... โดยได้นำเอกสารต่อไปนี้มาเป็นแนวทางประกอบการพิจารณา คือ

(๑) ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๓) ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภามติบัญญัติแห่งชาติและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๕๐

(๔) ประมวลจริยธรรมอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๓

(๕) ประมวลจริยธรรมข้าราชการอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๖) ประมวลจริยธรรมข้าราชการศาลยุติธรรมและลูกจ้าง พ.ศ. ๒๕๔๗

(๓) ข้อบังคับสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕

(๔) ข้อบังคับ ก.พ. ว่าด้วยจรรยาบรรณของข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๗

(๕) ระเบียบผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่าด้วยคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาและพนักงาน พ.ศ. ๒๕๔๗

(๑๐) ระเบียบว่าด้วยวิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๘

(๑๑) ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗

(๑๒) มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างส่วนราชการ สังกัดรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๐

ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยมีบทบัญญัติในหมวด ๑๓ เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงได้ยกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. .... ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

๕. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้พิจารณายกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. .... เสร็จแล้ว และพิจารณาเห็นว่า มีประเด็นและปัญหาทางปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณาและการสอบสวน รวมทั้งการมิได้นำประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการไปใช้บังคับอย่างเคร่งครัด จึงเสนอเป็นข้อสังเกต เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. .... ดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำระเบียบวิธีพิจารณาและการสอบสวนของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรตามข้อบังคับนี้ ควรนำหลักการของระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการไต่สวน พ.ศ. ๒๕๔๗ มาเป็นแนวทางในการจัดทำ ซึ่งจะส่งผลให้ระเบียบวิธีพิจารณาดังกล่าวข้างต้นมีกระบวนการพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงที่ครบถ้วน มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือ

(๔)

๖. ได้เสนอร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และกรรมการ พ.ศ. .... และตารางเปรียบเทียบมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายประเสริฐ ชัยกิจเด่นนภลัย)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

ร่าง

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ

พ.ศ. ....

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๔ ประกอบมาตรา ๒๗๕ มาตรา ๒๘๐ และมาตรา ๓๐๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อ ๑๘๒ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... ขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ คำว่า

“สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

“กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญซึ่งสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น และหมายความรวมถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นด้วย

“การประชุม” หมายถึง การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมคณะกรรมการและหมายความรวมถึงการประชุมอื่นใดซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้

หมวด ๑

ส่วนที่ ๑

อุดมคติของการเป็นสมาชิกและกรรมการ

ข้อ ๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการจงรักภักดีและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ ๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาไว้และปฏิบัติตาม
ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ

ข้อ ๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย
และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประ โยชน์ของประเทศชาติ
และประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

ข้อ ๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม
ยึดมั่นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ และไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอิทธิพลใด ๆ

ข้อ ๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามข้อบังคับ
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยเคร่งครัด

ข้อ ๑๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติ
และประชาชนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ

ข้อ ๑๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและ
ศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน

ส่วนที่ ๒

การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกและกรรมการ

ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของรัฐสภา และไม่กระทำการใด ๆ
อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติและรัฐสภา

ข้อ ๑๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่ และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต
เที่ยงธรรมและมีความเป็นอิสระ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประ โยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อ ๑๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องยึดถือและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ
และประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด โดยปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม

ข้อ ๑๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรู้จักสามัคคี

ข้อ ๑๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ มีลักษณะเป็นการดูหมิ่น หมิ่นประมาท อาฆาตมาดร้าย เสียดสี หรือใส่ร้ายป้ายสีบุคคลใด โดยไม่มีพยานหลักฐาน หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือที่ประชุมคณะกรรมการหรือที่อื่นใด

ข้อ ๑๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๑๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุมคณะกรรมการที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผยแก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๑๙ สมาชิกและกรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงระเบียบปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด การใช้จ่ายเงินงบประมาณตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการโดยประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ ๒๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม โดยคำนึงถึง การตรงต่อเวลา และต้องไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่จำเป็น เว้นแต่ในกรณีเจ็บป่วย หรือมีเหตุสุดวิสัย

ข้อ ๒๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องพิจารณากฎหมาย ญัตติ กระทำ หรือเรื่องร้องทุกข์ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมโดยเร็ว

ข้อ ๒๒ สมาชิกและกรรมการพึงพบปะเยี่ยมเยียนเพื่อรับฟังเรื่องร้องทุกข์ และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของประชาชน ทั้งต้องปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมกัน

ข้อ ๒๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องแสดงความรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติหน้าที่
บกพร่องหรือผิดพลาดตามควรแก่กรณี

ข้อ ๒๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน
ถูกต้อง โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
หรือนุคคลอื่นใด

ข้อ ๒๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใด ๆ กระทำการ
หรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อความรับผิดชอบและการปฏิบัติราชการ

ข้อ ๒๖ สมาชิกและกรรมการพึงเสนอข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการ ผู้อื่น
และประชาชนเสียหาย ตลอดจนการฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการทุจริต
และประพฤติมิชอบ ต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ส่วนที่ ๓

จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ครอบครัว และผู้อื่น

ข้อ ๒๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ให้เกียรติและเคารพต่อสถานที่และบริเวณรัฐสภา ตลอดจนในที่ประชุม และสำรวม
กิริยาวาจาในบริเวณรัฐสภา

ข้อ ๒๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ ดำเนินธุรกิจ
หรือกระทำการใดอันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ

ข้อ ๒๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่มีพฤติกรรมคุกคามหรือรบกวนทางเพศต่อผู้ใด

ข้อ ๓๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่คบหา หรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติ
ผิดศีลธรรม หรือมีชื่อในทางเสียหาย หรือผู้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันอาจกระทบกระเทือน
ต่อชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ

ข้อ ๓๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัว หรือผู้อื่น ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ

ข้อ ๓๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างสถาบัน ครอบครัว

ข้อ ๓๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่นำความลับของราชการไปใช้เพื่อประโยชน์ แก่ตนเอง หรือผู้อื่นโดยทุจริต

ข้อ ๓๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เรียกรับหรือรับของขวัญ ของกำนัล สิทธิประโยชน์ หรือประโยชน์อื่นใด อันเกิดหรืออาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

ข้อ ๓๕ สมาชิกและกรรมการพึงระมัดระวังการปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติหน้าที่ ของผู้เชี่ยวชาญประจำตัว ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการ หรือบุคคลใกล้ชิดอื่นใด มิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการ เสื่อมเสียแก่สมาชิก กรรมการและสภาผู้แทนราษฎร

หมวด ๒

การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม

ข้อ ๓๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร” ประกอบด้วย ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง และกรรมการอื่น ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎร พรรคละหนึ่งคน

ข้อ ๓๗ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร
- (๒) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๓) ตาย

(๔) ลาออก

(๕) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการทราบ

(๖) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ออก

(๗) พรรคการเมืองที่กรรมการเป็นสมาชิกถูกยุบ

(๘) ได้รับการลงโทษตามข้อ ๔๐

ข้อ ๓๘ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้อย่างเคร่งครัด

(๒) รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ตรวจการแผ่นดิน บุคคลหรือหน่วยงานใด กรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือกรรมการกระทำผิดตามข้อบังคับนี้

(๓) พิจารณา สอบสวน วินิจฉัยคำร้องเรียนและลงโทษตามระเบียบแห่งข้อบังคับนี้

(๔) ตั้งอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้

(๕) วางหลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบในการพิจารณาและสอบสวนให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้

(๖) ดำเนินการในเรื่องอื่นใดตามที่สภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบตามข้อบังคับนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๓๙ วิธีพิจารณาของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐาน เรื่องการพิจารณาโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐานและความเห็นของตน ก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านกรรมการ

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมา หรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา และบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๔๐ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามิพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักรับฟังได้ และที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกหรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้อใด ให้คณะกรรมการมีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษสมาชิกหรือกรรมการผู้นั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ให้ลงโทษโดยการตัดเงินเดือน
ตำหนิ หรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์ แล้วรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดร้ายแรง ให้ลงโทษโดยการเสนอถอดถอน
ต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามกฎหมายต่อไป

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้า
ของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด และให้รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบ

ประกาศ ณ วันที่

พุทธศักราช ....

(ลงชื่อ)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ការងារប្រើប្រាស់

ប្រើប្រាស់កិច្ចសន្យាប្រកាសសេវាសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន
នៃសហគមន៍សេវាសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន

ក្នុង

កិច្ចសន្យាប្រកាសសេវាសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន
នៃសហគមន៍សេវាសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន

សម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័នសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន
នៃសហគមន៍សេវាសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន

សមាជិកសភាស្ថាប័ន ៣
សមាជិកសភាស្ថាប័នសម្រាប់សមាជិកសភាស្ថាប័ន

เปรียบเทียบข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒

กับร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....

ของคณะกรรมการวิสามัญกร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อ ๑๓๒ ทวิ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๔๑ สภาผู้แทนราษฎร จึงตราข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒ ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้	อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓๔ ประกอบมาตรา ๒๗๕ มาตรา ๒๘๐ และมาตรา ๓๐๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อ ๑๘๒ ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๑ สภาผู้แทนราษฎรจึงตราข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. .... ขึ้นไว้ดังต่อไปนี้	เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒”	ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....”	
ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป	ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป	

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ คำว่า “สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร “กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น	ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ คำว่า “สมาชิก” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร “กรรมการ” หมายถึง กรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญซึ่งสภาผู้แทนราษฎรตั้งขึ้น และหมายความรวมถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นด้วย “การประชุม” หมายถึง การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมคณะกรรมการ และหมายความรวมถึงการประชุมอื่นใดซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร	๑) เพื่อเพิ่มความหมายของคำนิยาม “กรรมการ” ให้มีความหมายชัดเจนและรวมถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นด้วย ๒) เพื่อเพิ่มความหมายของคำนิยาม “การประชุม” ให้มีความหมายชัดเจนโดยรวมถึงการประชุมอื่นใด ซึ่งเป็นหน้าที่ของสมาชิกและกรรมการ ๓) เพื่อเพิ่มคำนิยามของ คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรให้มีความหมายชัดเจน
ข้อ ๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้	ข้อ ๔ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบ ประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับนี้	เพิ่มคำว่า “ประกาศหรือคำสั่ง” เพื่อให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรักษาการตามข้อบังคับนี้ มีอำนาจวางระเบียบ รวมทั้งประกาศหรือคำสั่งเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับฯ

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
หมวด ๑ ส่วนที่ ๑ อุดมคติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการ	หมวด ๑ ส่วนที่ ๑ อุดมคติของการเป็นสมาชิกและกรรมการ	มีบทนิยาม คำว่า “สมาชิก” แล้ว
ข้อ ๕ สมาชิกและกรรมการจะต้องจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพ และรักษาระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	ข้อ ๕ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในการจงรักภักดีและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน ซึ่งจะ สอดคล้องกับมาตรา ๗๐ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติว่า “บุคคลมี หน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้”
ข้อ ๖ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ	ข้อ ๖ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ในการรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยทุกประการ	

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๗ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย	ข้อ ๗ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
	ข้อ ๘ สมาชิกและกรรมการจะต้องกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม ยึดมั่นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ และไม่ยอมโอนอ่อนผ่อนตามอิทธิพลใด ๆ	เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ในหมวด ๑ ส่วนที่ ๑ อุดมคติของการเป็นสมาชิกและกรรมการ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงนำหลักการดังต่อไปนี้ มากำหนดข้อความเพิ่มเติม ๑) ค่านิยมหลัก (Core Value) ของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ “ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย” (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน)

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
		๒) เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ “กล้าเป็นหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง” (มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างส่วนราชการ สังกัดรัฐสภา)
ข้อ ๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยเคร่งครัด	ข้อ ๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยเคร่งครัด	
ข้อ ๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติและรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ	ข้อ ๑๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อประเทศชาติและประชาชนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
ข้อ ๑๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน	ข้อ ๑๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม คุณธรรมและศีลธรรม ทั้งโดยส่วนตัวและโดยหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสาธารณชน	

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ส่วนที่ ๒ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ	ส่วนที่ ๒ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกและกรรมการ	มีบทนิยาม คำว่า “สมาชิก” แล้ว
ข้อ ๑๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของรัฐสภาและไม่กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติและรัฐสภา	ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาไว้ซึ่งชื่อเสียงของรัฐสภาและไม่กระทำการใด ๆ อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเกียรติภูมิของประเทศชาติและรัฐสภา	
	ข้อ ๑๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องปฏิบัติหน้าที่และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เทียงธรรมและมีความเป็นอิสระ เพื่อรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการปฏิบัติหน้าที่และแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เทียงธรรม และมีความเป็นอิสระ
ข้อ ๑๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องถือว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด มีความยุติธรรม และปฏิบัติต่อประชาชนทั่วไปอย่างเสมอหน้ากัน	ข้อ ๑๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องยึดถือและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด โดยปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
	ข้อ ๑๕ สมาชิกและกรรมการจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรู้จักสามัคคี	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการน้อมนำเรื่อง “การรู้จักสามัคคี” ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน
ข้อ ๑๓ สมาชิกและกรรมการจะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย ใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใดโดยไม่มีหลักฐาน หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปราย แสดงความเห็นในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือที่ประชุมคณะกรรมกรการหรือที่อื่นใด	ข้อ ๑๖ สมาชิกและกรรมการจะต้องเคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ มีลักษณะเป็นการดูหมิ่น หมิ่นประมาท อาฆาตมาดร้าย เสียดสีหรือใส่ร้ายป้ายสีบุคคลใด โดยไม่มีพยานหลักฐาน หรือนำเอาเรื่องที่เป็นเท็จมาอภิปราย แสดงความเห็นในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือที่ประชุมคณะกรรมกรการหรือที่อื่นใด	เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยรวมถึงการกระทำในลักษณะของการดูหมิ่นและหมิ่นประมาทด้วย
ข้อ ๑๔ สมาชิกและกรรมการจะต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมี	ข้อ ๑๗ สมาชิกและกรรมการจะต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการเข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง และเลื่อนขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งมี	

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง	ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีข้าราชการการเมือง พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือให้บุคคลดังกล่าว พ้นจากตำแหน่ง	
ข้อ ๑๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือการประชุม คณะกรรมการที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผย แก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ข้อ ๑๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องรักษาความลับ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือการประชุม คณะกรรมการที่กระทำเป็นการลับ โดยไม่นำไปเปิดเผย แก่ผู้ใดหรือในทางใด เว้นแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	
	ข้อ ๑๙ สมาชิกและกรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงระเบียบปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด การใช้จ่ายเงินงบประมาณตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายจากสภาผู้แทนราษฎรต้องดำเนินการ โดยประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ ใช้งบประมาณอย่างมีหลักการ โดยเน้นถึง การปฏิบัติภารกิจให้สมประโยชน์และ ประหยัดด้วย

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๑๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม โดยไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมหรือขาดประชุมคณะกรรมการติดต่อกันเกินสามครั้ง เว้นแต่ในกรณีเจ็บป่วย หรือเหตุสุดวิสัย	ข้อ ๒๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องอุทิศเวลาให้แก่การประชุม โดยคำนึงถึงการตรงต่อเวลา และต้องไม่ขาดประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่จำเป็น เว้นแต่ในกรณีเจ็บป่วย หรือมีเหตุสุดวิสัย	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการคำนึงถึงหลัก “การตรงต่อเวลา” ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ และเพื่อให้มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ
ข้อ ๑๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องพิจารณากฎหมาย ญัตติ กระทำหรือเรื่องร้องทุกข์ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมโดยเร็ว	ข้อ ๒๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องพิจารณากฎหมาย ญัตติ กระทำหรือเรื่องร้องทุกข์ ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมโดยเร็ว	
ข้อ ๑๘ สมาชิกและกรรมการพึงพบปะเยี่ยมเยียนและรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน	ข้อ ๒๒ สมาชิกและกรรมการพึงพบปะเยี่ยมเยียนเพื่อรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์และความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของประชาชน ทั้งต้องปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
ข้อ ๒๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องแสดงความรับผิดชอบตามควรแก่กรณีเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาดอย่างร้ายแรง	ข้อ ๒๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องแสดงความรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาดตามควรแก่กรณี	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๒๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ใช้และบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของทางราชการเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรคพวก	ข้อ ๒๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้อื่นหรือประชาชนเข้าใจผิด หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวหรือบุคคลอื่นใด	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
ข้อ ๒๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใด ๆ กระทำการหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อการทำหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ	ข้อ ๒๕ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรใด ๆ กระทำการหรือแสวงหาผลประโยชน์ที่ขัดต่อความรับผิดชอบและการปฏิบัติราชการ	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
ข้อ ๒๓ สมาชิกและกรรมการจักต้องเปิดเผยข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการเสียหาย การฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	ข้อ ๒๖ สมาชิกและกรรมการพึงเสนอข้อมูลหรือการกระทำที่ทำให้ราชการ ผู้อื่น และประชาชนเสียหาย ตลอดจนการฉ้อฉล หลอกลวง การใช้อำนาจในทางที่ผิด และการทุจริตและประพฤติมิชอบ ต่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	๑) เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ๒) เพิ่มคำว่า “ผู้อื่น” และ “ประชาชน” ซึ่งเป็นผู้เสียหายด้วย ๓) เพิ่มคำว่า “หน่วยงาน” เพื่อให้สมาชิกและกรรมการสามารถเสนอข้อมูลตามข้อนี้ได้

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ส่วนที่ ๓ ความเกี่ยวพันของตน ครอบครัว และบุคคลอื่น	ส่วนที่ ๓ จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตน ครอบครัว และผู้อื่น	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำ ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
	ข้อ ๒๗ สมาชิกและกรรมการจักต้องแต่งกายสุภาพ เรียบร้อยตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ให้เกียรติและเคารพต่อสถานที่และบริเวณรัฐสภา ตลอดจน ในที่ประชุม และสำรวมกิริยาวาจาในบริเวณรัฐสภา	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามข้อบังคับ การประชุมสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้ง สำรวมกิริยาวาจาในบริเวณรัฐสภา
	ข้อ ๒๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ประกอบ อาชีพ วิชาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือกระทำการใดอันเป็นการ เสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ ต้องไม่ประกอบอาชีพ วิชาชีพ ดำเนินธุรกิจ หรือกระทำการใด อันเป็นการเสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์ ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ
	ข้อ ๒๙ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่มีพฤติกรรม คุกคามหรือรบกวนทางเพศต่อผู้ใด	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการ เกิดความตระหนักมิให้มีการกระทำ ความผิดเช่นนี้เกิดขึ้น

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๑๘ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย	ข้อ ๓๐ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดศีลธรรม หรือมีชื่อในทางเสียหาย หรือผู้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันอาจกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของการเป็นสมาชิกหรือกรรมการ	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งความต่อเนื่องของข้อความในข้อบังคับฯ
ข้อ ๒๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัว หรือผู้อื่น ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ	ข้อ ๓๑ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่ยินยอมให้บุคคลในครอบครัว หรือผู้อื่น ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมิชอบ	
	ข้อ ๓๒ สมาชิกและกรรมการจักต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างสถาบันครอบครัว	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสถาบันครอบครัว
ข้อ ๒๕ สมาชิกและกรรมการต้องไม่นำความลับของราชการไปเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ทั้งในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง หรือเมื่อพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ เว้นแต่กฎหมายจะอนุญาตให้กระทำได้	ข้อ ๓๓ สมาชิกและกรรมการต้องไม่นำความลับของราชการไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ตนเอง หรือผู้อื่น โดยทุจริต	เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
ข้อ ๒๖ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เรียกร้องของขวัญ ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อันอาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย	ข้อ ๓๔ สมาชิกและกรรมการจักต้องไม่เรียกรับหรือรับของขวัญ ของกำนัล สิทธิประโยชน์ หรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดหรืออาจจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลให้คู่สมรสและบุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย	๑) เพื่อให้เกิดความชัดเจน และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ๒) เพิ่มคำว่า “หรือรับ” และ “สิทธิประโยชน์” ด้วย เพื่อเป็นการห้ามเรียกรับหรือรับของขวัญ ของกำนัล สิทธิประโยชน์ หรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดหรืออาจจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกหรือกรรมการ
	ข้อ ๓๕ สมาชิกและกรรมการพึงระมัดระวังการปฏิบัติงาน หรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญประจำตัว ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการ หรือบุคคลใกล้ชิดอื่นใดมิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สมาชิก กรรมการและสภาผู้แทนราษฎร	เพื่อให้สมาชิกและกรรมการพึงระมัดระวังการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวในข้อนี้ มิให้กระทำการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สมาชิก กรรมการ และสภาผู้แทนราษฎร

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
หมวด ๒ การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม	หมวด ๒ การควบคุมให้เป็นไปตามจริยธรรม	
ข้อ ๒๗ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร” จำนวน ยี่สิบเอ็ดคน ประกอบด้วย ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานกรรมการ โดยตำแหน่ง และกรรมการอื่น อีกยี่สิบคน ซึ่งเลือกจากผู้ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ หนึ่งคน จำนวนกรรมการที่เหลือให้พิจารณาตามสัดส่วน ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละ พรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรจนครบ กรณีที่มีจำนวนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเกินกว่ายี่สิบพรรค ให้เลือกกรรมการตามพรรคหนึ่ง จากพรรคการเมืองยี่สิบพรรคแรกพรรคละหนึ่งคน	ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร” ประกอบด้วย ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่น ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเลือกจากสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่มีอยู่ในสภาผู้แทน ราษฎรพรรคละหนึ่งคน	เพื่อให้มีการสรรหาคณะกรรมการ จริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร โดยมี ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธาน คณะกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้แทน ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ หนึ่งคน โดยเน้นถึงความเท่าเทียมกัน ไม่ได้เน้นการสรรหาแบบสัดส่วน เหมือนอย่างเดิม ทั้งนี้ เพื่อให้การ ดำเนินวิธีพิจารณาและสอบสวนของ คณะกรรมการสามารถปฏิบัติได้อย่าง เข้มแข็ง

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
<p>ข้อ ๒๘ กรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ</p> <p>(๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(๒) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(๓) ตาย</p> <p>(๔) ลาออก</p> <p>(๕) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการทราบ</p> <p>(๖) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ออก</p> <p>(๗) พรรคการเมืองที่กรรมการเป็นสมาชิกถูกยุบ</p>	<p>ข้อ ๓๗ กรรมการพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ</p> <p>(๑) อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(๒) ขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>(๓) ตาย</p> <p>(๔) ลาออก</p> <p>(๕) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการทราบ</p> <p>(๖) สภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ออก</p> <p>(๗) พรรคการเมืองที่กรรมการเป็นสมาชิกถูกยุบ</p> <p>(๘) ได้รับการลงโทษตามข้อ ๔๐</p>	<p>๑) มีบทนิยามคำว่า “กรรมการ” แล้ว</p> <p>๒) เพิ่ม (๘) เป็นเหตุให้กรรมการพ้นจากตำแหน่งด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๗๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง...”</p>

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
<p>ข้อ ๒๕ คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัด</p> <p>หลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบข้อบังคับในการนำเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาและวิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร</p>	<p>ข้อ ๓๘ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้อย่างเคร่งครัด</p> <p>(๒) รับเรื่องร้องเรียนจากผู้ตรวจการแผ่นดิน บุคคลหรือหน่วยงานใด กรณีที่มีการกล่าวหาว่าสมาชิกหรือกรรมการกระทำความผิดตามข้อบังคับนี้</p> <p>(๓) พิจารณา สอบสวน วินิจฉัยคำร้องเรียนและลงโทษตามระเบียบแห่งข้อบังคับนี้</p> <p>(๔) ตั้งอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้</p> <p>(๕) วางหลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบในการพิจารณาและสอบสวนให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้</p> <p>(๖) ดำเนินการในเรื่องอื่นใดตามที่สภาผู้แทนราษฎรมอบหมาย</p> <p>หลักเกณฑ์ วิธีการ และระเบียบตามข้อบังคับนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร</p>	<p>๑) มีบทนิยาม คำว่า “กรรมการ” แล้ว</p> <p>๒) กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรให้ชัดเจน อันนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และข้อบังคับฯ นี้</p>

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
<p>ข้อ ๓๐ วิธีพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร อย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐานและความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎร คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณาและบทบัญญัติของข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ข้อ ๓๕ วิธีพิจารณาของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการพิจารณาโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงพยานหลักฐานและความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัย การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านกรรมการ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณาและบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>๑) มีบทนิยามคำว่า “กรรมการ” แล้ว ๒) เพิ่มเติมคำว่า “กฎหมายหรือ” เพื่อให้ถ้อยคำชัดเจน คือ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการต้องสรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องด้วย</p>
<p>ข้อ ๓๑ สมาชิกและกรรมการที่วางตนอยู่ในกรอบข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมนี้อย่างเคร่งครัดจนเป็นแบบอย่างที่ดี ควรได้รับการยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน</p>		

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
<p>ข้อ ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการจริยธรรมสภาผู้แทนราษฎรมีคำวินิจฉัยว่า สมาชิกหรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมข้อใด คณะกรรมการมีอำนาจที่จะลงโทษสมาชิกหรือกรรมการผู้นั้น โดยการตำหนิหรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์ และรายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบ</p>	<p>ข้อ ๔๐ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ามีพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักรับฟังได้ และที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณา วินิจฉัยว่า สมาชิกหรือกรรมการผู้ใดฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมข้อใด ให้คณะกรรมการมีอำนาจที่จะพิจารณาลงโทษสมาชิกหรือกรรมการผู้นั้น</p> <p>ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ให้ลงโทษ โดยการตำหนิ หรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์ แล้วรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ</p> <p>ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดร้ายแรง ให้ลงโทษ โดยการเสนอถอดถอนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามกฎหมายต่อไป</p> <p>คำวินิจฉัยของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่</p> <p>คำวินิจฉัยของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด และให้รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบ</p>	<p>๑) ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดไม่ร้ายแรง ให้ลงโทษ โดยการตำหนิ หรือประณามให้เป็นที่ประจักษ์ แล้วรายงานให้ผู้ตรวจการแผ่นดินทราบ</p> <p>๒) ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าเป็นความผิดร้ายแรง ให้ลงโทษ โดยการเสนอถอดถอนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามกฎหมายต่อไป</p> <p>ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับ มาตรา ๒๗๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติว่า “การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่ง</p>

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
		<p>ทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี และหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง...”</p> <p>๓) การออกเสียงลงคะแนนของคณะกรรมการในการวินิจฉัย นำหลักการในส่วนที่ ๓ การถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๔ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย</p>

ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๒	ร่างข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ.	เหตุผล
		พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งมีบทบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มาใช้บังคับ

จัดทำโดย

ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการวิสามัญร่างข้อบังคับว่าด้วย
ประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ พ.ศ. ....

สำนักกรรมการ ๓

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่..... ๗/๒๕๕๑
วันที่..... ๒๕ มิ.ย. ๕๑
เวลา..... ๑๐.๕๖๔

ที่ ศร ๐๐๐๑/ 380

ศาลรัฐธรรมนูญ
ถนนจักรเพชร กทม. ๑๐๒๑๐

๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๑

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....
พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ จำนวน ๒๐ ชุด
๒. แผ่นดิสเก็ตบันทึกข้อมูลร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว จำนวน ๑ แผ่น

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๖ วรรคหก ได้บัญญัติให้วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า ได้บัญญัติให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ในการนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายชัย ชลวร)

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

กลุ่มงานระเบียบวาระ

รับที่..... ๕๐...../๒๕๕๑

วันที่..... ๕ / ๑๐ / ๕๑ เวลา ๑๕.๐๐ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป	สำนักงานการประชุม
รับที่..... ๑๑๐...../๒๕๕๑	
วันที่..... ๒๕ / มิ.ย. ๕๑	เวลา ๑๑.๓๐
ส่งกลุ่มงาน.....	

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๕๖๐๐ ต่อ ๓๑๖๒
โทรสาร ๐ ๒๖๒๓ ๕๖๐๐ ต่อ ๕๒๒๗

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑
รับที่..... ๕๕...../๒๕๕๑
วันที่..... ๒๕ / มิ.ย. / ๕๑ เวลา ๑๑.๔๐ น.

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาล
รัฐธรรมนูญ

เหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มี
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเพื่อใช้เป็น
วิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่บัญญัติให้อำนาจไว้
ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

ร่าง

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและ
เสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๕
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า เรื่องที่เสนอเป็นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดี

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การพิจารณาคดีหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับคดี

ซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือตามคำสั่งศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้อง และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การไต่สวน หรือการประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย

มาตรา ๔ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญรักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้มีอำนาจออกข้อกำหนดของศาลเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความ สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม..

ข้อกำหนดของศาลตามวรรคหนึ่ง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ให้มีพนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือในกระบวนการพิจารณาของศาลตามที ศาลมอบหมาย

วิธีการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗ ระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นำมาใช้บังคับ หรือระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่กรณีร้องขอ ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตาม ความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดระยะเวลาพิจารณาวินิจฉัยของศาลไว้เป็นการเฉพาะ ให้เริ่มนับ ระยะเวลาตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๘ การส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก้ไขข้อกล่าวหาหรือเอกสารอื่นใด หรือการแจ้ง วันนัด คำสั่งของศาลหรือข้อความอย่างอื่นไปยังคู่กรณีหรือบุคคลอื่นใดในคดี ศาลอาจสั่งให้ดำเนินการ โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศอื่นใดก็ได้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน ความสะดวกรวดเร็ว หรือความเหมาะสมตาม สภาพแห่งเนื้อหาของเรื่องที่ทำการศึกษา

หลักเกณฑ์ และวิธีการการดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๙ ศาลมีอำนาจออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจ่าย

(๑) ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ แก่บุคคลใดที่ศาลเรียกมาให้ ถ้อยคำ ให้ความเห็น หรือเบิกความ ตามมาตรา ๔๔ หรือตามที่ศาลเห็นสมควร

(๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเอกสารหรือการดำเนินการ ใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาของศาล

มาตรา ๑๐ ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัย หรือเคยพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน

(๒) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการ สมรสนับได้เพียงสองชั้น

(๓) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ารู้เห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในกระบวนการทาง นิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมาย เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

(๔) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(๕) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่ตุลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรง ขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พินาศกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสาโลหิตตรงขึ้นไป หรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๑๑ เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๑๐ เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใด ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ก็ได้

มาตรา ๑๒ เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามมาตรา ๑๐ คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น

การกระทำใด ๆ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้นย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๓ เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด และตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลพิจารณาคำร้องคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านโดยอาจฟังคำแถลงของกลุ่มและตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควรแล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำร้องคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำร้องคัดค้าน

มาตรา ๑๔ ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามมาตรา ๑๐ เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจก้าวล่วงได้หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๕ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลที่เข้ามาหรือจะเข้ามาในที่ทำการศาล หรือบริเวณที่ทำการศาล หรือเข้าฟังการไต่สวนของศาล การให้บุคคลใดซึ่งฝ่าฝืนออกไปนอกสถานที่พิจารณาและให้กระทำการใด ๆ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๑๖ นอกจากที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้นำบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อมีการละเมิดอำนาจศาลให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ดังนี้

(๑) ตักเตือน โดยจะมีคำตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยหรือไม่ก็ได้

(๒) ไล่ออกจากบริเวณศาล

(๓) สงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ การส่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลพึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี และศาลอาจสั่งให้ผู้กระทำละเมิดลงประกาศตาม (๑) ทางหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง หรือหลายฉบับเป็นระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร โดยให้ผู้กระทำละเมิดเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

มาตรา ๑๗ ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการวินิจฉัยคดีของศาลโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ ผู้นั้นไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือดูหมิ่นศาลหรือตุลาการ

มาตรา ๑๘ กระบวนพิจารณาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้และข้อกำหนดของศาลตามมาตรา ๔ ในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติและข้อกำหนดดังกล่าว บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒

วิธีพิจารณาคดี

ส่วนที่ ๑

การยื่นคำร้องและการจำหน่ายคดี

มาตรา ๑๙ คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) ระบุมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง
- (๓) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิ พร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน

โดยชัดแจ้ง

(๕) ลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ในกรณีที่เป็นการทำและยื่นหรือส่งคำร้องแทนผู้อื่น ต้องแนบใบมอบฉันทะให้ทำการดังกล่าวมาด้วย

หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดทำ การยื่น และรายละเอียดของคำร้อง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๐ ให้นำความในมาตรา ๑๘ มาใช้บังคับแก่คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาโดยอนุโลม

มาตรา ๒๑ การยื่นคำร้องต่อศาลให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล

การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดี ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของกลุ่มความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังหัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบราชการของศาล เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๒ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ต้องดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๖ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญก่อน

ในการดำเนินการของบุคคลตามมาตรา นี้ ให้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพนักงานคดีรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๓ การยื่นคำร้องของบุคคลตามมาตรา ๒๒ นอกจากต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๘ แล้ว ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้วด้วย

มาตรา ๒๔ คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาล ก่อนที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือศาลเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่คดี ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจมีคำสั่งให้คู่กรณี que ดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องนั้นทำการแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่เห็นสมควร เว้นแต่ข้อที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวเกิดจากความไม่สุจริตของคู่กรณีฝ่ายนั้น

กรณีที่ผู้ร้องไม่ดำเนินการกระบวนการพิจารณาตามคำสั่งศาลตามวรรคหนึ่ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้

ส่วนที่ ๒
การพิจารณาคดี

มาตรา ๒๖ องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการ ไม่น้อยกว่าห้าคน

ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๗ ศาลอาจแต่งตั้งตุลาการประจำคดีเพื่อพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็ได้

หลักเกณฑ์ และการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการประจำคดี ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๒๘ กรณีมีคำร้องที่ขอให้ศาลวินิจฉัยเรื่องใด ให้ศาลตรวจและมีคำสั่งรับหรือไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัยภายในระยะเวลาตามข้อกำหนดของศาล

ในกรณีที่ศาลมีความเห็นว่าคำร้องไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งผู้ร้องอาจแก้ไขได้ ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้สมบูรณ์ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่มีการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือข้อที่ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนนั้นเป็นกรณีที่ไม้อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ หรือเป็นคดีที่ไม่อยู่ในอำนาจของศาล ให้สั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๒๙ เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องที่มีคู่กรณีไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้ส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง หรือมีคำสั่งแจ้งผู้ถูกร้องมารับสำเนาคำร้องภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

เมื่อผู้ถูกร้องได้รับสำเนาคำร้อง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หรือไม่มารับสำเนาคำร้องภายในกำหนดเวลาดตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๓๐ ผู้ร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง หรือผู้ถูกร้องจะแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา จะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลและต้องเป็นสาระสำคัญอันควรแก่การแก้ไขเพิ่มเติมและเกี่ยวข้องกับเรื่องเดิม

มาตรา ๓๑ ในการพิจารณาคดี ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้อธิบาย คำตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้

ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย
ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย

มาตรา ๓๒ พยานหลักฐาน หรือข้อมูล หรือข้อเท็จจริง ที่คู่กรณีนำเสนอหรือศาลเรียกมาเอง หากเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกและศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจ ส่งสำเนาหรือแจ้งให้บุคคลภายนอกดังกล่าวทราบ และได้มีโอกาสโต้แย้งคัดค้านเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยก็ได้

มาตรา ๓๓ การพิจารณาคดีของศาลให้กระทำด้วยความรวดเร็ว เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะสั่งเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปก็ได้

มาตรา ๓๔ ศาลมีอำนาจในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานใด ๆ ที่ได้มา หรือมีอยู่ หรือที่คู่กรณีนำมาสืบนั้น จะเกี่ยวกับประเด็นและเป็นอันเพียงพอให้ฟังเป็นยุติได้ หรือไม่

มาตรา ๓๕ หากศาลเห็นว่าคดีใดเป็นปัญหาข้อกฎหมายหรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยโดยไม่ทำการไต่สวนก็ได้

มาตรา ๓๖ การไต่สวนของศาล ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจ กำหนดให้เฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้

มาตรา ๓๗ คู่กรณีจะอ้างตนเอง บุคคล และหลักฐานอื่นเป็นพยานได้ตามที่ศาลเห็นสมควร และมีสิทธิขอตรวจพยานหลักฐานและคัดสำเนาพยานหลักฐานของตนเองหรือของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ณ ที่ทำการศาลในเวลาทำการได้ตามที่ศาลกำหนด

การอ้างพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้คู่กรณีจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลพร้อมแสดง เหตุผล ความจำเป็นในการอ้างพยานหลักฐาน และวิธีการได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว

คู่กรณีอาจยื่นบัญชีระบุนพยานเพิ่มเติมพร้อมแสดงเหตุผลความจำเป็นได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุนพยานให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๓๘ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ศาลอาจกำหนดให้มีการตรวจพยานหลักฐานก่อนก็ได้ และให้แจ้งคู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการตรวจพยานหลักฐานให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๓๙ การไต่สวนของศาลให้คู่กรณีซักถามเฉพาะประเด็นที่ศาลกำหนดและให้มีการสืบพยานหลักฐานที่คู่กรณีไม่รับกัน

ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาศาลในวันไต่สวน ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๔๐ การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลกำหนดและกระทำเท่าที่จำเป็น

การไต่สวนพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ ให้ศาลสอบถามพยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญเอง ก่อนทำการไต่สวนให้ศาลแจ้งให้พยานทราบถึงประเด็นและข้อเท็จจริงที่จะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น โดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบคำถามของศาล

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ซักถามก่อน

มาตรา ๔๑ ศาลอาจอนุญาตให้สืบพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลด้วยวิธีการตามที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอ โดยให้ฝ่ายที่ร้องขอเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดให้มีวิธีการดังกล่าวและเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนี้เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร หรือในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญคนใดเสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นต่อศาลแทนการมาเบิกความได้

ให้ศาลส่งสำเนานบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นตามวรรคหนึ่งให้คู่กรณีทราบ และหากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งติดใจซักค้านก็ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือหรือร้องขอ นำพยานผู้ให้ถ้อยคำมาเบิกความก็ได้

ศาลอาจนัดให้พยานมาศาลเพื่อตอบข้อซักถามเพิ่มเติมของศาล หรือของคู่กรณี ตามประเด็นที่เสนอต่อศาลตามความในวรรคสองและศาลอนุญาต ในกรณีเช่นนี้ ถ้าพยานบุคคลนั้นไม่มาศาล หรือมาศาล แต่ไม่ยอมตอบข้อซักถาม ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี เว้นแต่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะรับฟังบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของพยานบุคคลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นนั้นก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาในการจัดทำ การยื่น การส่ง และการคัดค้านบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๓ การไต่สวนของศาลให้ศาลบันทึกรายงานการพิจารณาคดีรวมไว้ในสำนวนและจัดให้คู่กรณีลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การบันทึกคำเบิกความของพยานในการไต่สวน ให้บันทึกการพิจารณาโดยใช้เครื่องมือบันทึกเสียงและเครื่องมือบันทึกภาพและเสียง หรือวิธีการอื่นตามข้อกำหนดของศาล

มาตรา ๔๔ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจขอให้พยานผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นหรือจัดทำความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยได้ แต่ต้องให้ผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณีทราบความเห็นและให้โอกาสโต้แย้งความเห็นของพยานผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเป็นหนังสือภายในเวลาที่ศาลกำหนด

มาตรา ๔๕ ในการพิจารณาคดี กรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอและศาลอนุญาต ศาลอาจสั่งให้มีการสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่ว่าจะกระทำในเวลาใด ภายในหรือภายนอกที่ทำการศาลก็ได้

มาตรา ๔๖ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจสั่งงดการสืบพยานหลักฐานใด ๆ ที่เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณาวินิจฉัย หรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ หรือจะทำให้คดีล่าช้าโดยไม่สมควร

มาตรา ๔๗ ในการพิจารณาคดี ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณี พยาน หรือผู้เกี่ยวข้อง ให้ข้อเท็จจริงหรือความเห็นแล้วแต่กรณีเป็นหนังสือได้

มาตรา ๔๘ เมื่อศาลมีคำสั่งให้รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยแล้ว การวินิจฉัยคดีของศาล ตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคนจะงดออกเสียงในประเด็นแห่งคดีมิได้

มาตรา ๔๘ ให้ศาลเป็นผู้บันทึกรายงานการพิจารณาคดี

มาตรา ๕๐ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ลงลายมือชื่อในคำสั่ง หรือประกาศ แล้วแต่กรณี ส่วนหนังสืออื่นใดของศาล ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

หมวด ๓

การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๑ คำวินิจฉัยของศาลอย่างน้อยต้องประกอบด้วยความเป็นมาหรือคำกล่าวหา สรุปข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการพิจารณา เหตุผลในการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยในส่วนของตนเป็นหนังสือ พร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ เมื่อการลงมติเสร็จสิ้น ให้ตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะ จัดทำคำวินิจฉัยตามมติของศาล

คำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใด มีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นพิจารณาหากเห็นว่าเป็นกรณีมีเหตุจำเป็น ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้มอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะจัดแจ้งเหตุดังกล่าวแล้ว กลักรวมไว้กับคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของศาลและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการที่เป็นองค์คณะทุกคน ให้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๒ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณี ทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้น ได้อ่าน โดยชอบแล้ว

ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่า วันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

การแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสองและการแจ้งตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด

มาตรา ๕๓ คำสั่งจำหน่ายคำร้องตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ และคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๘ ต้องประกอบด้วยความเป็นมาโดยย่อของคำร้อง ความเห็นประกอบและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิง

เมื่อจัดทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งคู่กรณีทราบ พร้อมปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

มาตรา ๕๔ ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยเมื่อศาลเห็นเอง หรือเมื่อคู่กรณีร้องขอและศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อยเช่นว่านั้นให้ถูกต้องก็ได้

การทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม เมื่อได้ทำคำสั่งเช่นว่านั้นแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องหรือคู่กรณีแล้วแต่กรณี ได้รับทราบ และให้นำความมาตรา ๕๑ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์ และวิธีดำเนินการจัดทำคำสั่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามข้อกำหนดของศาล

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๕ บรรดาคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บังคับ เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๖ วรรคหก บัญญัติให้วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ และมาตรา ๓๐๐ วรรคห้า บัญญัติให้ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. .... ประกอบด้วยสาระสำคัญของวิธีพิจารณาที่เป็นหลักประกันขั้นพื้นฐาน อาทิ การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย การให้โอกาสคู่กรณีแสดงความเห็นของตนก่อนการวินิจฉัยคดี การให้สิทธิคู่กรณีขอตรวจดูเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตน การเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการออกข้อกำหนดของศาลเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงใช้บังคับข้อกำหนดดังกล่าวได้ โดยมีประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๔)

๒. ให้มีพนักงานคดีรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ช่วยเหลือในกระบวนการพิจารณาของศาลตามที่ศาลมอบหมาย (มาตรา ๕)

๓. ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติ (มาตรา ๖)

๔. ให้ศาลมีอำนาจยื่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนดระยะเวลาไว้เป็นการเฉพาะ (มาตรา ๗)

๕. ให้มีการคัดค้านตุลาการและการถอนตัวของตุลาการได้ (มาตรา ๑๐ - มาตรา ๑๔)

๖. ให้มีหลักการเรื่องละเมิดอำนาจศาลทำนองเดียวกับศาลยุติธรรมและศาลปกครอง โดยนำบทบัญญัติเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม และให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ โดยการสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล พึงใช้อย่างระมัดระวังและเท่าที่จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งกรณี ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นกรณีที่ผู้ใดวิจารณ์การพิจารณาหรือการวินิจฉัยคดีของศาลโดยสุจริตด้วยวิธีการทางวิชาการ (มาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๗)

๗. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การยื่น และการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา (มาตรา ๑๕ มาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๐)

๘. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับบุคคลที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาล ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาล (มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง) และได้กำหนดบุคคลที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลไว้เป็นการเฉพาะใน ๒ กรณี ได้แก่

๑) กรณีการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๑ ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อกำหนดของศาล (มาตรา ๒๑ วรรคสอง)

๒) กรณีการยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ให้ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งของกลุ่มความพร้อมด้วยเหตุผลไปยังหัวหน้าหน่วยงานผู้รับผิดชอบราชการของศาล เพื่อส่งให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย (มาตรา ๒๑ วรรคสาม)

๙. หลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องกรณีบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ตามมาตรา ๒๑๒ ของรัฐธรรมนูญ โดยการใช้สิทธิของบุคคลดังกล่าวต้องดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๔๕ (๑) และมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง (๒) ของรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่กรณีที่มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารแล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญก่อน โดยมีสิทธิขอรับความช่วยเหลือและคำแนะนำจากพนักงานคดีรัฐธรรมนูญตามข้อกำหนดของศาล (มาตรา ๒๒)

๑๐. องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย

๑) องค์คณะของศาลในการพิจารณาคดีและการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการไม่น้อยกว่าห้าคน (มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง)

๒) ตุลาการซึ่งไม่ได้ร่วมในการพิจารณาคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น (มาตรา ๒๖ วรรคสอง)

๓) คำวินิจฉัยของศาลให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่มีบัญญัติเป็นอย่างอื่น
ในรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๖ วรรคสาม)

๑๑. ศาลอาจแต่งตั้งตุลาการประจำคดีเพื่อพิจารณารับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย
และออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช่เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็ได้ (มาตรา ๒๗)

๑๒. ให้ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียก
บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใดเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ รวมทั้ง
มีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย และในการปฏิบัติหน้าที่
ให้ตุลาการเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย (มาตรา ๓๑)

๑๓. หลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่สวนและการสืบพยานของศาล (มาตรา ๓๒ -
มาตรา ๔๗)

๑) การให้บุคคลภายนอกทราบและมีโอกาสโต้แย้งคัดค้านพยานหลักฐาน
ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงในคดี (มาตรา ๓๒)

๒) อำนาจของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยพยานหลักฐาน
(มาตรา ๓๔)

๓) อำนาจของศาลในการวินิจฉัยคดีโดยไม่ทำการไต่สวน (มาตรา ๓๕)

๔) การไต่สวนของศาลให้กระทำโดยเปิดเผย (มาตรา ๓๖)

๕) การเปิดโอกาสให้คู่กรณีอ้างและขอตรวจพยานหลักฐานในคดี (มาตรา ๓๗)

๖) การตรวจพยานหลักฐานโดยศาล (มาตรา ๓๘)

๗) การซักถามและสืบพยานหลักฐานของคู่กรณีในการไต่สวนของศาล
(มาตรา ๓๙)

๘) การไต่สวนและการจัดทำบันทึกถ้อยคำของพยานบุคคลหรือพยาน
ผู้เชี่ยวชาญ (มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๒)

๙) การสืบพยานด้วยวิธีการอื่น ให้ถือว่ากระทำในห้องพิจารณา (มาตรา ๔๑)

๑๐) การให้ผู้ร้องหรือคู่กรณีทราบและมีโอกาสโต้แย้งความเห็นของพยาน
ผู้เชี่ยวชาญที่ศาลเรียกมาในคดี (มาตรา ๔๔)

๑๑) การสืบพยานหลักฐาน ตรวจสอบบันทึก เอกสาร วัตถุ หรือสถานที่
ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีนอกและในที่ทำการศาล (มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖)

๑๔. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการห้ามตุลาการที่เป็นองค์คณะออกเสียงในประเด็น
แห่งคดี (มาตรา ๔๘)

๑๕. หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำคำวินิจฉัยของศาลให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยคำวินิจฉัยของศาลต้องลงลายมือชื่อของตุลาการซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนที่วินิจฉัย ถ้าตุลาการคนใดมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้องค์คณะนั้นพิจารณา หากเห็นว่าเป็นกรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้มอบหมายตุลาการคนใดคนหนึ่งที่เป็นองค์คณะชัดเจนเหตุดังกล่าวแล้วกลักรวมไว้กับคำวินิจฉัย (มาตรา ๕๑)

๑๖. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับผลของคำวินิจฉัยของศาล โดยทั่วไปให้มีผลในวันอ่าน และในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ถูกร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องและให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน โดยการแจ้งให้มาฟังและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลและการแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้อง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ศาลกำหนด (มาตรา ๕๒)

๑๗. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งจำหน่ายคำร้องและคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย (มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๕๓)

๑๘. หลักเกณฑ์ในการแก้ไขเพิ่มเติมคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลที่มีข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย ทั้งนี้ ในการทำคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม (มาตรา ๕๔)

๑๙. บทเฉพาะกาล

บรรดาคดีซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้บังคับ เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเป็นอย่างอื่น (มาตรา ๕๕)